

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Toviariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Toviariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 20.— K
pol leta 10.—
četrt leta 5.—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrščena od petit-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upraviništvo Učiteljskega Toviariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

PAV. FLERE:

Degradacija učiteljske izobrazbe.

Učiteljišča naj se skrejšjo na tri letnike.

Tako vsaj predpisuje učni načrt in program za vse učiteljske šole v kraljestvu SHS, izdan od ministrstva prosvete v Beogradu dne 18. avgusta t. l., št. 20827. Oglejmo si ta stvar malo pobliže!

Razdelitev učnih predmetov na tedenske učne ure v teh treh letnikih je: Učni predmeti: Verouk I. letnik 2, II. letnik 2, III. letnik 1, skupaj 5; 2. Materinsčina in književnost I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 3. Tuj jezik in književnost I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. (Po narodu: ali ruski ali francoski ali nemški.) 4. Narodna zgodovina I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 5. Obča zgodovina I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 6. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 7. Matematika I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 8. Zivalstvo in rastlinstvo I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 9. Kemija I. l. —, II. l. 2, III. l. —, skupaj 2; 10. Mineralogija in geologija I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 11. Fizika I. l. —, II. l. 3, III. l. —, skupaj 3; 12. Somatologija in higiena I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 13. Psihologija I. l. 3, II. l. —, III. l. —, skupaj 3; 14. Logika I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 15. Pedagogika I. l. —, II. l. 4, III. l. —, skupaj 4; 16. Metodika in šolsko celo I. l. —, II. l. —, III. l. 14, skupaj 14; 17. Poljedelstvo I. letnik 2, II. letnik 1, III. letnik 1, skupaj 4; (Samo v moških šolah, v ženskih žen. ročna dela.); 18. Cerkveno petje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5. (Samo v pravoslavniških šolah, v ostalih orglanje.); 19. Slikanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5; 20. Petje po notah I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6; 21. Risanje I. letnik 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 22. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, skupaj 1; 23. Gimnastika in otroške igre I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. Skupaj: I. l. 34, II. l. 34, III. l. 34, skupaj 102.

Preden bi hoteli razpravljati o tem načrtu, ki se ocenjuje sam, si oglejmo še razdelitev učnih predmetov na naših dosedanjih učiteljskih po organizacijskem statutu iz l. 1886.

Učni predmeti: 1. Verouk I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 2, skupaj 8; 2. Pedagogika s praktičnimi vajami I. l. —, II. l. 2, III. l. 5, IV. l. 9, skupaj 16. (Kjer je tudi vrtec, na žen. učit. v III. l. 6 ur.); 3. Učni jezik I. l. 4, II. l. 4, III. l. 4, IV. l. 4, skupaj 16; 4. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 5. Zgodovina in domače ustavoznanstvo I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7. (Na žen. učit. le: zgodovina); 6. Matematika in geometrijsko risanje I. l. 4/3, II. l. 3/3, III. l. 2/2 IV. l. 2/1, skupaj 11/9. (Na žen. učit.: Aritmetika in geom. oblikoslovje); 7. Prirodopis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6; 8. Prirodoslovje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 9. M. u. Poljedelstvo s posebnim ozirom na kraj, razmere I. l. —, II. l. —, III. l. 2, IV. letnik 2, skupaj 4; Z.: Zenska ročna dela I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2 IV. l. 2, skupaj 8; 10. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, IV. l. —, skupaj 1; 11. Prostoročno risanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 12. Glasba s posebnim ozirom na cerkveno glasbo I. l. 5/2, II. l. 5/2, III. l. 5/2, IV. l. 5/2, skupaj 20/8; (Na žen. učit. le: glasba); 13. Telovadba I. l. 2, II. l. 2/1, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6/5; Skupno za moška učit.: I. l. 28, II. l. 28, III. l. 30, IV. l. 30, skupaj 116; Skupno za ženska učit.: I. l. 26, II. l. 26, III. l. 28, IV. l. 26, skupaj 106.

V resnici: ni treba da bi imeli skominne po pretekli dobi, ker smo vsi srečni, da je za nami; a bojimo se za prihodnost, če se nam hoče po trintridesetih letih nekaj že posebi slabega nadomestiti s še slabšim!

S kolikim zaupanjem smo zrlji leta in leta v ono lepo, pa tako oddaljeno dobo, ko bomo svobodni! Kako so se nam razširila pljuca, ko smo prvič dihali svobodni zrak! Zdaj je bodočnost naša, zdaj bo blagoslovljeno delo za kulturno dvigljenje naroda — smo si rekli; zdaj pokaži, narodni učitelj, da si res poklican za kulturno svobodno delo! Zdaj je tukaj tvoj čas! A dvigni se nam; izobrazuj se nam; sam si vzemi, kar ti je šolska izobrazba preskopo

odmerila, da boš mogel tudi sam več dati . . .

To, prijatelji, so bile misli, so bili načrti, ki so vodili k svobodnemu razmahu; zaradi njih smo terjali in terjali višjo strokovno izobrazbo učiteljstva in upali smo, ker smo opazili za stvar zanimanje tudi na mestih, kjer tega nismo bili vajeni, da tudi dosežemo, kar upravičeno terjamo.

Zdaj pa tak načrt — pijuska v lice in ne vemo, zakaj ne odkod. Ministrstvo za prosveto bi kakega tako dalekosežnega načrta ne smelo izdati, preden ni zaslišalo merodajnih činiteljev; ne smelo bi ga izdati vsaj, preden so se ustanovili v njem posamezni oddelki za različna šolstva. A čuden slučaj ironije je, da prinaša 90. šte. »Službenih Novin« ta načrt, 91. štev. pa ustanovitev in organizacijo teh oddelkov. Ker nismo ne juristi ne upravni uradniki, se nam ne zdi primerno označevati tega početja, pravdanski človek bi mu rekel — brezglavje.

Dovolj žolca; čas bi bil, da bi novi učni načrt za učiteljska ogledali stvarno; ampak tega ravno ni mogoče, ker načrt sam ni stvaren. Ali kdo naj pripisuje kako stvarnost načrtu, ki hoče ustali strokovno učiteljsko izobrazbo, pa predpisuje za poljedelstvo, za cerkveno petje, ozir. orglanje (komu na korist?) in še za vsako ročnost vobče po več učnih ur kakor za vgojeslovje, torej za najvažnejši predmet učiteljske izobrazbe? Če si predočimo posledice samo tega ravnanja, moramo zahtevati preključni načrta, preden za začne udeleževati!

Za izbor učne snovi pa nam zadostuje, če poslušamo iz tega novega načrta snov, ki naj se podaja v celokupnih štirih tedenskih urah, torej vsega skupaj v najboljšem slučaju v 60 urah vse učne dobe, iz »pedagogike«. Program jo navaja:

»II. razred. Naloga pedagogike. Pojem izobrazbe. Potreba izobrazbe. Možnost izobrazbe. Meje izobrazbe. Izobraževalna teorija in praksa. Pomožni nauki pedagogije. — Izobraževalna teleologija. Izobraževalna metodologija. Pregled izobraževalnih sredstev in njihovi medsebojni odnosi. — Naloga pouka. Vrste inte-

resiranja. Učni načrt. Izbor učne snovi. Koncentracija pouka. Razdelitev učne snovi na učno dobo. Obdelava učne snovi. — Disciplina. Pojem in naloga discipline. Pregled disciplinarnih sredstev. — Izobrazba v ožjem smislu. Pojem in naloga izobrazbe v ožjem smislu. Sredstva za neposredno izobraževanje moralnega značaja. Šolska potovanja, šolske hranilnice, šolska stavba, šolska delavnica, šolske družbe, šolske dolžnosti, igre, šolske svečanosti, roditeljski sestanki. — Kratak pregled in ocena praktičnih izobraževalnih ustanov.

Ce bi imeli vzrok dvomiti o dobri volji sestaviteljev načrta, bi govorili lahko o ne vem čem vse, a nimamo niti tega namena; zato tudi rečemo, da je načrt povzročila neprevdarnost. Modernost hoče uvajati, a kako naj bo moderen v podrobnosti, če ni pravega duha v celoti? Ta »pedagogika« nam ne bo dala vgojiteljev za naš narod in ne učiteljev za naše šolstvo.

Zato pa je naša misel ta:

Vsi merodajni činitelji, predvsem vse učiteljske organizacije naj nemudoma odklonijo načrt in dopovedo ministrstvu za prosveto, da nas potiska s takimi naredbami za 50 let nazaj, mi pa da tega nočemo, ker hočemo naprej, navzgor. Zato naj ta načrt prekličje ali pa naj ga — če je prepričano o dobroti svojega izdelka — uveljavi samo tam, kjer bi morebiti še pomenil kak napredek.

Riko Paternost:

Skupno učiteljsko za vso Slovenijo. Proti učiteljscu v Velikovu.

Navdaja me nepopisna radost, ko v verige vkovani in tlačeni narod slovenski vstaja in odločno zahteva šol vseh strok. S 16. julijem datiramo najvišjo šolo — vseučilišče. Ni ga nam hotela priznati naša mačeha »kulturna« Avstrija, pač pa nam ga je dal naš bratski srbski narod kmalu po združenju z nami. Zato se tega najvišjega kulturnega izobraževališča tembolj veselimo.

Kakor zrel sad je padel našemu narodu prvi »Jugoslovanski konservatorij

predmet. Navesti hočem le knjige za posamezne predmete.

1. Harmonija, kontrapunkt, nauk o glasbenih oblikah: J. Foerster: Nauka o harmoniji. F. J. Skuhersky: Nauka o skladbi. F. J. Skuhersky: O formah hudebnih.

K. Stecher: Nauka o formah hudebnih.

2. Zgodovina glasbe s posebnim ozirom na češko in slovansko glasbo sploh:

J. Borecky: Stručny přehled dějin češské hudby.

J. Brauberger: Katechismus vsěobecných dějin hudby.

H. Rieman: Katechismus dějin hudby 2 zvezka preložil iz nem. J. Borecky.

K. Stecher: Vsěobecný dějepis hudby.

K. Hoffmeister: Bedřich Smetana.

Zd. Nejedlý: Bedřich Smetana (Buch a prace IV. zv.)

3. Pedagogika: Dr. G. A. Lindner: Obecní vychovatelství.

Tyř: Obecně vñčovatelství.

4. Solospev: Dr. D. Panyrek: Hygiene hlasu.

Dr. Jos. Cisler: O hlasu, jeho onemocnění a šetřeni.

R. Dannenberg: Katechismus spěvu.

LISTEK.

I. S.:

Spomini na zadnje »Zavezino« zborovanje.

Po mnogih letih sem se letos zopet udeležil »Zavezinega« zborovanja. Dva dni biti v Ljubljani, to je pri sedanjih draginji precej drago, vendar mi ni nič žal, ker sem odnesel prav lepe vtiske in spomine. Predvsem mi je imponirala resnost zborovanja in zborovalcev. V prejšnjih letih so se udeleževali zborovanja poleg nekaterih starejših delegatov posebno mnogi mladi učitelji, ki so imeli pri tem svoj špas in običajne krockarije. Letos sem pa videl skoro samo tovariše in tovarišice v zrelejših letih. Stajerska je že druga leta pošiljala najbolj inteligentno učiteljsko na zborovanje in je tudi letos v tem oziru dominirala, dasi je tudi kranjsko učiteljsko bilo zastopano po najboljših in najagilnejših močeh. Pogrešal pa sem temperamentnih Primorcev.

Kakor mnogi drugi tovariši, ogledal sem si tudi jaz »Učiteljsko tiskarno«. Čudil sem se velikemu napredku. Z veseljem in ponosom so nam jo razkazovali ljub-

ljanski tovariši, in tovariš Likozar si je samozavestno vihal dolge brke, ko nas je vodil okoli strojev. Spomnil sem se prerano umrlega K. Widra, ki je vodil zavod v najhujših časih in mu posvečal vse svoje moči. Sedaj so naložili tudi to breme na široka pleča našemu najboljšemu ekonomu Bernotu, ki vkljub vsem poslom postaja vedno bolj okrogel.

Obiskal sem seveda tudi strokovno tajništvo. Nisem vedel, da je to tako koristna naprava. Precej mi je strokovni tajnik izračunal, da so mi izplačali za eno osebo premašo draginjske doklade. Nazadnje me je vprašal, če imam že prenočišče, in ko sem mu rekel, da ne, mi je nakazal brezplačno prenočišče v gluho-nemnici. Vse to mi je tako ugajalo, da sem izvlekel možnjicek in plačal svoj obolus za »rezervni sklad«, česar do tedaj še nisem storil, ker mi gre denar bolj težko iz rok.

Kot omenjeno, sem prenočeval v gluho-nemnici, kjer je bilo pripravljeno prav snažno skupno prenočišče. Meni je zelo ugajalo, prijetneje se mi je zdelo kot v hotelu in le želel bi, da bi se tako prenočišče za učiteljsko stalno vzdrževalo.

Bil sem tudi v »Narodnem Domu«. Vesel sem ga bil, ker sedaj je postal vendar enkrat res — narodni dom.

Najimenoitnejši dogodek zborovanja je bil sklep, da se razpusti »Zaveza«. Mnogemu, tudi meni, je postalo pri tem otožno pri srcu. Če bi nam ne bila »Zaveza« vstvarila ničesar drugega, že njena zborovanja so bila velik, marsikomu edini užitek, na katere se je veselil že mesece poprej. Pa zaradi popolnega ujedinenja so delegatje soglasno sprejeli predlog, ki ga je navdušeno priporočal naš Gangl.

In ko sedaj zopet tičim v svojem samotnem zatišju, se še premnogokrat spominjam tega veličastnega zborovanja. Še vedno jih vidim v duhu: na predsedstvu Jelenca, Gnusa, Rusa in Luznarja, na desni Brinarja, čegar specialiteta je menda predlog za konec debate, na levi pa Gangla, Flereta, Lapajnceta, in malo zadaj Šmajdka, ki čaka kakor lev, kedaj bo mogel poseči v debato.

ALBIN LAJOVIC:

Začasni izpraševalni red praške izpraševalne komisije za učitelje godbe.

(Dalje.)

Specijalni del govori natančneje o posameznih predmetih, njihovih novih smernicah in navaja podrobno snov za vsak